

אלה הרוחות כצביונם השלם: אם התגבר איזה רוח והשני נתעלם, סבב לה הדבר חולשה נכרת; וזה יבא גם מסבה של חולשה קודמת. אפילו הנטיה האלהית הערומה בלבדה, לא תמלא ספקה של אומה זו, המוכללת מכל וישואפת אל כל, וממילא היא מכרת ששאיפה אלהית אמיתית ממולאת היא לעד בשאיפה מוסרית, אמונית ולאומית בכל מלוייהן, "שם מלא על עולם מלא". וק"ו כששאיפה מוסרית, אמונית או לאומית לבד מתרוממת להפרד מכללות המרכבה השלמה, שכבוד אלהי ישראל שוכן עליה, שמיד מתגלה קלקולה בתור "משבר" והיא מוכרחת לשוב אל מקומה ולהאחד עם הטראמולין \* השלם במילואו.

שלום העולמים, שהוא נחלת ישראל, היוצא מפורש מתזון הנביאים, עד כמה שהיתה האספקלריא הנבואית יכולה להראות, והמשורג בכל ההגיונות היותר נשאים שבעומק הדת, — מקורו הראשון מוכרח להמצא במעמד הרוח של השלום הפנימי. ארבעת הרוחות היסודיות, המטביעות את חותמן על האנושות כלה, וכבודן מלא עולם, מוכרח הדבר שכ"א ואחד תהיה לו אבטונומיא שלמה לשכלולו הגמור בחיי היחיד וחיי החברה הכללית. ומתוך המגמה של השלטון היחיד, הנדרש להמצא בתוך כל רוח חשוב המקיף תזיונות החיים בשלמותם, תצא למתאחדים בצד השטחי שלהם תכונת הפרוד וחפץ ההתנגדות למלוי רוח אחר ותוצאותיו. ותסרון זה יתוקן רק עם ההתפתחות המלאה, המביאה את הדעות בתוך מערכה אורגנית שלמה, שכ"א מתמלאה לא מחורבנה של חברתה פי אפ מתחזקת בשכלולה והרחבת שלטונה. וכשההתפתחות, המרחבת את שלטונה המדעי, פוגשת בכל אלה יחד, מתגלה לפנינו זרם חדש המתראה לנו בצורה מבהיקה מאד בתור נושא כללי טעמי המצות, המבטיח לו מעמד היסטורי איתן גם לעתיד. ומקבוץ כל הרוחות הללו יחדו יתגלה האור האלקי במלואו וטובו האפשרי להיות מופיע לעינינו.

ה.

האורה האלהית, המוסרית, האמונית והלאומית, הנמצאות במצב של פרוד ושל התנגשות במלא העולם, באור ישראל הנן אגודות כולן, עד שעבודה לא מועטת הננו צריכים למען נוכל למצוא את הקו המבדיל ביניהן בהשפעתן על היהדות המעשית.

אמנם למען תהיה האנושות מאושרת ושלמה בכל פנותיה, מוכרח הדבר שאלו האורות יאירו בקרבה בשלמות גמורה כולם יחד במצב אורגני מתאים, במצב כזה שיפתור את כל שאלת הרוח, של היחידים ושל העמים, בפתרון סוציאלי רוחני, בסגנון שלם ומרהיב המשתרע במרחב של האחדות האלהית. כשם שישנם צופים למרחוק לפתור במובן זה של הסוציאליזם את שאלת החומר של האנושיות. התיאולוגיא הרגילה סוברת אמנם שהכרת הוא שהדתות תהיינה עומדות זו לעומת זו פמעמד הנגוד, ושהאחת בהכרח מכחישה את חברתה בתור הכרה עצמי, וכשהיא באה להזקק להשאלה המוסרית של הסבלנות מוכרחת היא לפנות אל הספקנות באמונה

1 בראשית רבה פ"ג, ג', והר ח"ב פ"ח. 2 עי' שמות רבה פ"ב ה'.

ולפקוק הלב. ובוה היא מתאימה לאותו פרי הבוסר של המעמד האישי והלאומי, האיקונומי והסוציאלי, העומד במצב של נגוד ותחרות כל זמן שלא נתפתחה יפה החברה האנושית.

אולם המעמד של השלמות הגמורה ברוח האדם שואף להתרומם מכל מיני סתירות ונגודים; הוא יכיר את כל צדדי הרוח כמכון אורגני, שאמנם הבדל המצבים לא ימחק, והחילוק שבין עיקר וטפל, גבוה ונמוך, קודש חמור וקודש קל, ובינם לבין החול, ישאר; אבל לא בצורה מכאבת ומביאה קטטה ורוגז נפש, כי אם בערך שוה לחלוק האברים בגוף ולחלוק כוחות הנפש בחיים הרוחניים השלמים, שכל אחד מהם יכיר את מקומו ואת מקום חברו, בין שהוא יורד ממנו ובין שהוא עולה עליו.

בשאר ישראל יוצא ומופיע בעולם ומסיר בזרוע עו ויד רמה את כל החשך והערפל, אשר נטפלה עליו מפני מניעת הכרתו העצמית, מיד מתגלה בעולם סגולת האחדות, המתממת את כל הכחות כולם להופעה שלמה וכלולה, ומשארת עם זה את כל היותו הפרטית של כל אחד ואחד. העולם הרוחני כלו בכל צדדיו מתארגן לחטיבה אחת, שגם אותו הככר מלא הקטטות של האמונות מתמלא שלווה ואורה; ומ"י יסאר הפרש מסוים בין המעלות האמוניות השונות ובין הערך אשר בין רוח אחת לחברתה, עד שמהקבוץ הכללי תתגלה מאליה התכונה המרכזית של לב האמונות, תעשה אורה והדרת קודש על כל יתר סעיפיה האורגניים, שכל אחד יכיר את ערכו ומקומו.

השלב התכוני הזה, המכיל בקרבו את אוצרו המובטח להכנת המצב של ההתפתחות היותר משובלת, אי אפשר להיות מושרש בעקרו כי אם בסגולה לאומית כזאת, שהאורות העליונים של הנטיה האלהית, המוסרית והאמונית, יהיו מזווגים בה יפה כעצם בחטיבה מתאימה, בלא נגוד ומכשלה פנימית. ואת הסגולה הנשגבה הזאת אנו מוצאים באור הזרוע בטעמי המצות כולן והמוטבע בהן באופן שהוא נשאר בכל מעמדי החיים למקור נאמן לכל התביעות התרבותיות, הרוחניות והמעשיות היותר מתקנות. ההתאמה ההרמונית הזאת שעל ידה מתאחדים ארבעת הרוחות הללו לרוח חיים אחד מלא ועשיר, היא נותנת אל טעמי המצות ותכונותיהם את המאור האמוני של האור האלהי, העומד למעלה מכל התפלספות רגילה בחכמת הדת. ואותן העלילות הנפלאות, שהתולדה הישראלית מרופדת עליהן, הנושאות בתוכן את טל האמונה במלוא חייה, מתגלות לעינינו בכל אמתת תומתן.

ו.

אחדות המציאות, בשאיפתה להכלל בהחיים האלהיים העליונים הכבירים והעדינים, המבוצרת בכנסת ישראל באחדותם של כל הזרמים הרוחניים וכוללים ברוח לאומיותה בתנאים היסטוריים — איננה יכולה להגיה את רוח החיים שבפסיכולוגיא האנושית להיותה נחלקת מרוח החיים הקוסמולוגיים שבכללות המציאות; הענקיות הגדולה של האנושיות מגעת היא עד כדי השתלמות של התאחדות גמורה עם החיים הקוסמיים בכל עשרם והדר גאונם, — התאחדות רוח האדם ברוח אלהים ושלטונו של האדם על יצורי עולמים במגמה אידיאלית על ידי אור אלהים החי בקרבו, שהחל להתגלות בו

— שלטון זה — בנסיס־ונפלאות של יציאת־מצרים, שחקקה לישראל את בסיסו ההיסטורי. וההתפתחות המתקמת והולכת הלך ועולה ואינה נחדלת בכל שדרות ההווה, הולכת ומתפשטת גם כן על הרוח המופשט של האנושיות, אשר רק חסרון שכלולו הוא שגורם שאינו יכל להתפשט על גבולים רבים שונים והפוכים להזריחם כאחד באור החיים.

ובכן רק לשנות מספר תחזיק הנשמה המשכלת מעמד בגבולי הצמיחה, הגידול והחיים הפיזיולוגיים, והעריגה הכללית אל הנעלה מאלה הגבולים תמשוך אותה לסוף אל על. אמנם בהתכללות הרוח הכל יזרח כאחת ובבת אחת. הנשמה העליונה, כשם שהיא חיה ומחיה את הספירות העליונות היא עומדת להחיות ג"כ פגרים מתים; ורוח ישראל בכל מקום שהיה גנוז, גם קודם שנשתכללה החטיבה הלאומית בכל מילואיה, גם בעוד היה מבוטל עם האנושיות הקדמונית, הניח שם את הכרותיו, אשר חזר ולקחם ע"י אור תורה והופיעם באחרית הימים גלוי לכל העולם כ"תחיית המתים מן התורה".

ההתארגנות של שכלול הרוח והשלמתו הקיצונית לא תוכל לעמוד בתצי הדרך ועדי עד תרדף ותשיג את מטרתה.

קדימותו של שכלול הלאומיות לעומת האנושיות, והאחרונה לעומת הקוסמולוגיות, היא בעצמה מקדימה את התחיה הלאומית הפרטית לפני התחיה האנושית האורגנית שעליה נתבארו כל הנביאים; ואת האחרונה לעומת התחיה הגופנית המקפת את כל ומנעת עד התחיה האינדיבידואלית בכל הדרת כבוד, שהשכל והדמיון, החוש והטבע, עומדים בה בחוכרת. ובדרך הנצחית הארוכה אין כנסת ישראל גלית, היא דורכת "על במתי ארץ"<sup>3</sup> ושואפת תמיד ל"נחלה בלי מצרים"<sup>4</sup>, שבה תעמוד יחד באגודה אחת עם "כל המעשים וכל הברואים"<sup>5</sup>, וכל התדקוה הנוראה של שאיפה הזאת אינה מהפכת את שאיפתה הלאומית המעשית לחומר ערפלי העלול להמשך מכל כה מושך, כ"א היא מוסיפה לה תמיד אומץ ובהירות יחד. כי הקבוץ השלם של תמצית כל זרמי החיים יחד מונח באוצרה "אור עולם באוצר חיים"<sup>6</sup>.

ז. הפחם נותן אותה מדת־החום אשר נצברה בקרבו בהתהוותו. חק יצירה זה של השוית המשקל שבין כח היצירה לכח ההשפעה של הנושא, הוא כולל ג"כ את חיי הרוח, את אצילות הדעת והמוסר. וע"פ זה אין המצות מיוחסות אל טעמיהן בתור סמני זכירה מלאכותיים כ"א בתור נושאים פועלים, ההולכים עם סדרי השלמת ההויה בצדה המרכזי, המוצא את מקומו היותר מבורר באנושיות המבוכרת + של כנסת ישראל.

האהבה, עדן החיים, החודרת עד האהבה המינית בפנותה לקראת הויית החיים ושלשלת השלמתם מדור לדור ומתקופה לתקופה, התשוקה האלהית של העלאת גר

החיים הולכת היא ומתרכזת בתוך כל האידיאלים הנשאים ממלאי החיים. והם נוטעים אלה האחרונים, את כל הפרחים היפים נותני הריח הטוב, אשר בכל פרדסי האהבה המינית המעושרת בחיי תום ואושר, שהנטיה האינדיבידואלית השפלה הכניסה פה את שמריה, באש זרה ושורפת, שהוציאה את חרפת הערלה, בתכונתה הפסיכית והפתולוגית.

שאיפת ההשתלמות המעשית והרוחנית, להכשיר את הבשר והרוח אל אור האהבה הממלאה עו ואורה את כל גדות החיים, ע"י ניצוצה הפנימי של תשוקת יצירת החיים והזרחת אורם בתכונתם היותר אידיאלית, אוצר־אור זה בכל זהרו ואורו, בכל מילואו וטובו, גנוז הוא לעד בחותם אות ברית קודש של מצות מילה.

החיים המוסריים לא ישתכללו בכל מילואם כ"א ע"י מקורם האלהי. המקור האלהי לא יתן את פריו למעשה של הכשרת תרבות חברתית, כ"א ע"י תיקון מדיני המתכונן תחלה בגוי איתן ומוכשר ביותר, הראוי להיות בתור עם לבדד. — לא מתגדר בלאומיות מיוחדת היכולה לעמוד בלדתה של תחרות עם כל מיני הרוחות הלאומיות, שאין להם כ"א חוג מטרתם הכנוסה וסגורה בלאומיותם או בתנאי החברה שהם יוצרים, — כ"א עם תמציתיהמוכשר לספוג בקרבו את כל כבוד־גוים, את מבחר האידיאליות האנושית המחולקת, ולהפיצם אח"כ כדרך כניסתם בתוספות שכולל יצבד ומטבע הגונה וקבועה של חותמה הבולט והמוזהר.

המצות הלאומיות כולן, הקשורות בארץ ישראל ובמרכז המקדש דוקא. וכן התרכזות הנטיה של עבודת אלהים מתוך האידיאלים היותר רחבים, נשאים ורוחניים, דוקא בתוך אותה המסגרת הפשוטה והטבעית, שגם הנפש הילדותית יכולה לספוגה. זאת היא אחת מהתכונות היותר קבועות לטבע התרכזות החיים השלמה, המתברת את הרום עם השפל שמרוממת ע"י זה את הרגשות השפלים ומעדנתם, ומנמכת את האידיאלים המרוממים שיתיו מעורבים עם החיים.

וזאת היא תכונת עבודת הקרבנות, שבשכלולה צריכה להתרכז דוקא במקום אהו מיוחד בכל האנושיות "בהקבץ עמים יחדו וממלכות לעבוד את ד'". עם כל רוממות התרכזות צריך שישמר הטבע "בריא אולם". וכל חיי הילדות עם מראה שובבותם מוסיפים זר רענן על ראש הזקנה האנושית המלאה חכמת עולמים.

זרמי הזמנים משתנים בתוארם, אבל חוטי־החיים אחד הוא ועובר בכל. חותם ההבדלה בין ישראל לעמים, בראשית ימי הצמיחה, נעוץ הוא בזכירת יציאת מצרים ונפלינו אני ועמך מכל העם אשר על פני האדמה"<sup>7</sup>. התרכזות ההיסטורית הלכה הלך ואור, הגרעינים אשר נזרעו מאור ההתרכזות האלהית המוחלטת פעלו, בדרך ישר או מסובב, על כל החיים. התנועה הנסתרת המתחוללת באנושיות, כשחלק גדול ממנה מתנועע תנועה גלויה, היא ככירת כח מאד — ותחיית האומה לעומת העתיד פונת היא בכל רכושה ממש תנועה הפכית מוּו של יציאת מצרים. היא הולכת לקראת ההתאחדות עם האנושיות כלה, באורח אורגני, אחרי אשר יוכשרו האברים כלם אל ההשפעה השלמה. הזרמים המוסריים החפשים הנם הולכים ונעשים בתקופת ההתכדלות להכשיר את החיים אל ההתארגנות המבוכרת.

7 תהילים ק"ב, כ"ג. 8 שמות ל"ג ט"ז.

2 סנהדרין צ"א: 3 ישעיהו נ"ח, י"ד. 4 עפ"י שבת ק"ח. 5 תפילת ימים נוראים. 6 פתיחה לפיוטי יוצר.